

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยปฏิบัติการ (Action Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการเสริมสร้างพลังอำนาจของกลุ่มเสี่ยงโรคเบาหวานต่อพฤติกรรมการป้องกันโรค ได้กำหนดแผนการดำเนินการและวิธีวิจัยดังนี้

1. การเลือกพื้นที่
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. ขั้นตอนการดำเนินการ
4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การเลือกพื้นที่

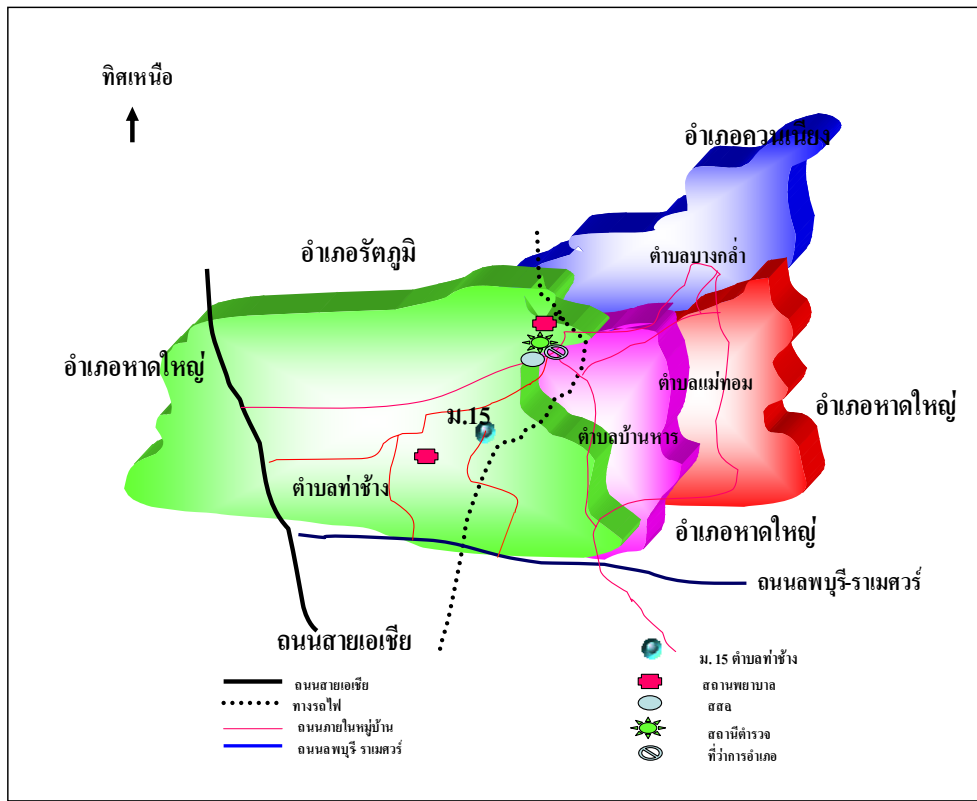
ผู้วิจัยเลือกพื้นที่ศึกษาแบบเจาะจง (Purposive Study) คือ หมู่ที่ 15 บ้านดินลาน ตำบลท่าช้าง อำเภอบางกล่ำ จังหวัดสงขลา บ้านดินลานอยู่ห่างจากอำเภอบางกล่ำทางทิศใต้ประมาณ 10 กิโลเมตร แบ่งอาณาเขตติดต่อได้ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับ บ้านดินลานเหนือ หมู่ที่ 16 ตำบลท่าช้าง
อำเภอบางกล่ำ จังหวัดสงขลา

ทิศใต้ ติดต่อกับ บ้านหนองจูด หมู่ที่ 13 ตำบลท่าช้าง
อำเภอบางกล่ำ จังหวัดสงขลา

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ บ้านท่าไทรและบ้านท่าแซ หมู่ที่ 2,3
ตำบลคลองอู่ตะเภา อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสงขลา

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ บ้านคลองนกระทุง หมู่ที่ 6 ตำบลท่าช้าง
อำเภอบางกล่ำ จังหวัดสงขลา

ภาพ 4 แสดงที่ตั้งและอาณาเขตของชุมชนบ้านดินลาน หมู่ที่ 15 ตำบลท่าช้าง อำเภอบางกล่ำ จังหวัดสงขลา

ลักษณะภูมิประเทศ บ้านดินลานเป็นพื้นที่ราบลุ่มสลับกับที่ราบสูง เหมาะสมกับการทำการเกษตร ทิศเหนือ และทิศตะวันตกเป็นที่ราบสูง ส่วนใหญ่เป็นป่าไม้สวนยางพารา และที่ราบลุ่มบางส่วนเป็นพื้นที่การเกษตร ทิศตะวันออก และทิศใต้เป็นที่ราบลุ่ม มีน้ำท่วมขังเหมาะสำหรับการทำนา มีเนื้อที่ประมาณ 2,381 ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ราบสูงสำหรับการปลูกสร้างบ้านเรือน และสวนยางพาราประมาณ ร้อยละ 80 และพื้นที่ราบลุ่มสำหรับทำนาร้อยละ 20 มีความอุดมสมบูรณ์ทางด้านทรัพยากร โดยเฉพาะน้ำอุปโภค-บริโภค ส่วนทรัพยากรป่าไม้มีอัตราจำนวนลดน้อยลง เนื่องจากมีการสร้างบ้านจัดสรร และที่อยู่อาศัยเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก ประกอบกับพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นสวนยางพาราซึ่งได้ถูกโค่นไถไปสร้างโรงงาน และบางพื้นที่ต้นยางพาราก็มีอายุมากแล้วจึงจำเป็นต้องโค่นเพื่อปลูกต้นใหม่

ลักษณะภูมิอากาศ เนื่องจากตั้งอยู่ในเขตภูมิอากาศแบบมรสุมเขตร้อน แต่อากาศไม่ร้อนจัด เพราะได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ และลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ทำให้สามารถแบ่งสภาพอากาศออกเป็น 2 ฤดู เช่นเดียวกับพื้นที่อื่น ๆ ในภาคใต้คือฤดูร้อน และฤดูฝน

การสาธารณสุข โภค ราวปี พ.ศ. 2526 ทางราชการก็ได้นำไฟฟ้าเข้ามา ซึ่งเริ่มแรกนั้นระบบไฟฟ้าจะถูกจัดสรรให้กับบ้านเรือนที่อยู่ติดกับถนนสายหลักของหมู่บ้านเท่านั้นต่อมาจึงมีการเรียกร้องของชาวบ้านให้มีไฟฟ้าใช้กันทั่วครัวเรือน ทางผู้นำในขณะนั้นจึงไปดำเนินการติดต่อหลังจากนั้นอีก 2-3 ปีชาวบ้านจึงได้มีไฟฟ้าใช้กันทั่วครัวเรือน สำหรับน้ำอุปโภคบริโภคในชุมชนบ้านดินลาน เมื่อปี พ.ศ. 2535 องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลาได้จัดสรรงบประมาณในการสร้างระบบประปาหมู่บ้านจะตั้งอยู่ในบริเวณพื้นที่วัดดินลาน ปัจจุบันมีการใช้น้ำประปาประมาณ 140 ครัวเรือน นอกจากนี้ในราวปี พ.ศ. 2542 ได้มีการติดตั้งโทรศัพท์สาธารณะขึ้นภายในหมู่บ้าน โดยมีการติดตั้งเป็น 3 จุดภายในหมู่บ้าน

การคมนาคม ภายในชุมชนมีถนนลาดยางคือ ถนนบ้านท่าไทร-บางกล่ำบน เป็นสายหลัก เป็นถนนที่เชื่อมต่อระหว่าง ถนนลพบุรีราเมศวร์ และถนนสายเอเชียสู่กรุงเทพมหานคร ซึ่งมีความยาวประมาณ 15 กิโลเมตร เป็นเส้นทางที่ชาวบ้านส่วนใหญ่ใช้เดินทางไปมา รวมทั้งการขนส่งสินค้าและผลผลิตทางการเกษตร ส่วนถนนที่เป็นซอยภายในชุมชนก็เป็นถนนลาดยางทุกซอยส่วนทางเชื่อมระหว่างซอยก็จะเป็นถนนลูกรังหรือถนนดิน ทำให้การคมนาคมมีสะดวกสบาย สำหรับถนนสายหลักในหมู่บ้านได้รับงบประมาณสนับสนุนจากเทศบาลตำบลท่าช้าง พาหนะที่ชาวบ้านนิยมใช้ในการเดินทางส่วนใหญ่จะเป็นรถมอเตอร์ไซด์ ซึ่งมีอยู่ทุกหลังคาเรือน บางครัวเรือนก็มีรถยนต์ใช้เป็นยานพาหนะในการเดินทาง นอกจากนี้ภายในชุมชนยังมีรถโดยสารประจำทางคือ สายบ้านดินลาน-หาดใหญ่ รับส่งผู้โดยสารตั้งแต่เช้าจนเย็น สำหรับชาวบ้านบางคนก็ยังคงใช้บริการของการรถไฟค่าโดยสารรถไฟในปัจจุบันนับว่ามีราคาถูกมากเมื่อเทียบกับยานพาหนะชนิดอื่น

สภาพทางประชากร บ้านดินลานมีทั้งประชากรดั้งเดิมและประชากรเคลื่อนย้าย ซึ่งส่วนใหญ่มาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือด้วยเหตุผลทางเศรษฐกิจ จำนวนประชากรทั้งหมด 1,002 คน เพศชาย 429 คน เพศหญิง 495 คน และจำนวนครัวเรือน 507 หลังคาเรือน (สถานีอนามัยตำบลท่าช้าง. งานแผนงานสาธารณสุข, 2552: 3 – 5)

สภาพทางเศรษฐกิจ ชุมชนบ้านดินลานเป็นสังคมเกษตร มีการทำไร่ ปลูกผักผลไม้ เลี้ยงสัตว์ การทำนา อาชีพที่ทำรายได้หลักให้แก่ชาวบ้านคือ การทำนา และกรีดยางพารา การประกอบอาชีพทั้งสองต้องอาศัยธรรมชาติเป็นตัวกำหนด ถ้าวันไหนฝนตกตั้งแต่ ตอนเย็น-รุ่งเช้า วันนั้นก็ไม่สามารถที่จะกรีดยางพาราได้ การกรีดยางพาราของชาวบ้านจะมีทั้งที่กรีดยางพาราของตัวเอง และที่รับจ้างกรีดยาง นอกจากนี้ยังมีอาชีพอื่นๆ ทั้งที่มีอยู่ในและนอกหมู่บ้าน เช่น การค้าขาย การเลี้ยงสัตว์ การ

ขับรถโดยสารประจำทาง การรับจ้างในภาคอุตสาหกรรม ภาคบริการ การรับราชการหรือทำงานในหน่วยงานของรัฐบาลหรือรัฐวิสาหกิจ อาชีพเหล่านี้มีส่วนผลักดันให้สถานะทางเศรษฐกิจของคนในชุมชนดีขึ้น ชาวบ้านหลายคนที่ไม่ได้กรีดยางพารา ที่เลิกทำนา หรือไม่มีอาชีพอะไรก็หันมาประกอบอาชีพเหล่านี้

สภาพการเมืองการปกครองชาวบ้านจะมีการเลือกผู้ใหญ่บ้าน ปัจจุบันผู้ใหญ่บ้านที่ได้รับการเลือกตั้งคือ ผู้ใหญ่บ้านแจ้ว คำสุวรรณ อยู่ในวาระการปกครองจนกว่าจะลาออก หรือเกษียณอายุราชการ นอกจากจะมีผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ดูแลคนในชุมชน ยังมีสมาชิกสภาเทศบาลตำบลภายในชุมชน ที่คอยดูแลชาวบ้านร่วมด้วย การได้มาซึ่งสมาชิกเทศบาลตำบลทำช่างนั้นจะได้มาโดยการเลือกตั้ง โดยผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งจะเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ ในการลงสมัครคัดเลือกนั้นผู้ลงสมัครจะมีทีมลงสมัครเป็นสมาชิกสภาเทศบาลตำบล ภายในทีมจะต้องมีตำแหน่งผู้เป็นนายกเทศมนตรี ตำแหน่งรองนายกเทศมนตรี นอกจากนี้ยังกำนันตำบลทำช่างที่คอยดูแลทุกข์สุข ความเดือดร้อน และปกครองประชาชนทั้งตำบล คือ นายหมัด หมัดสิริ

สภาพทางสาธารณสุข ในปี พ.ศ. 2514 รัฐบาลได้มีการสร้างสถานอนามัยตำบลทำช่าง ในหมู่ที่ 6 บ้านคลองนกระทุง ซึ่งห่างจากบ้านดินลานประมาณ 3 กิโลเมตร ทำให้ผู้คนได้ใช้บริการทางสุขภาพกันมากขึ้น และนอกจากนี้อำเภอหาดใหญ่ยังมีสถานบริการทางการแพทย์ทั้งของภาครัฐและเอกชนอยู่เป็นจำนวนมาก เช่น โรงพยาบาลหาดใหญ่ โรงพยาบาลศิครินทร์ และโรงพยาบาลสงขลานครินทร์ ทำให้คนในชุมชนส่วนใหญ่หันไปพึ่งการรักษาด้วยการแพทย์สมัยใหม่แต่ถึงอย่างไรการรักษาและดูแลสุขภาพแบบพื้นบ้านก็ยังคงอยู่ และเป็นวิถีสุขภาพของคนในชุมชนเรื่อยมา

สภาพทางวัฒนธรรม บ้านดินลาน เป็นหมู่บ้านที่นับถือศาสนาพุทธ บ้านดินลานมีวัดประจำหมู่บ้าน 1 แห่ง ซึ่งชาวบ้านใช้เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ นอกจากนี้ยังมีประเพณีต่าง ๆ ที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาอย่างต่อเนื่อง เช่น พิธีการรับเทวดาใหม่หรือที่ชาวบ้านเรียกว่า รับเทยมดา ประเพณีรดน้ำผู้สูงอายุในวันสงกรานต์ ซึ่งเรียกกันว่า วันทำบุญเดือนห้า ประเพณีวันสารท ประเพณีตัดบาตรเทโวในวันออกพรรษา การสงฆ์น้ำพระ

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร

ประชากรที่ศึกษาวิจัย คือ ประชาชนกลุ่มเสี่ยงที่มีอายุตั้งแต่ 35 ปีขึ้นไปร่วมกับมีน้ำหนักตัวเกินและอ้วน ซึ่งมีดัชนีมวลกายมากกว่า 25 กิโลกรัมต่อตารางเมตรขึ้นไป จำนวน 51 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 35 ปีขึ้นไป ที่มีดัชนีมวลกาย ตั้งแต่ 25 กิโลกรัมต่อตารางเมตรขึ้นไป ไม่มีความผิดปกติใดๆเกี่ยวกับการได้ยิน การพูด การมองเห็น สามารถเข้าใจภาษาไทย ตลอดจนสนใจและเข้าร่วมกิจกรรมวิจัยตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดการวิจัยและอาศัยอยู่ในบ้านดินลาน หมู่ที่ 15 ตำบลท่าช้าง อำเภอบางคล้า จังหวัดสงขลา ในระหว่างวันที่ 29 มกราคม 2553 – 19 มีนาคม 2553 จำนวน 20 คน โดยสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง และสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับฉลากแบบไม่คืนที่ให้มีจำนวน 20 คน

3. ขั้นตอนการดำเนินการ

การศึกษาผลการเสริมสร้างพลังอำนาจของกลุ่มเสี่ยงโรคเบาหวานต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคครั้งนี้ ได้กำหนดกรอบแนวคิดจากกระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจของกิบสัน (Gibson, 1995) และกระบวนการวิจัยปฏิบัติการของเลวิน (Lewin, 1946) มาประยุกต์ใช้ในขั้นตอนการจัดกิจกรรมให้กลุ่มเสี่ยงโรคเบาหวาน จำนวน 20 คน แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 10 คน ซึ่งจัดกิจกรรมกลุ่มละวัน โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการ ทั้งนี้กิจกรรมการเสริมสร้างพลังอำนาจของกลุ่มเสี่ยงโรคเบาหวานทั้งสองกลุ่มดำเนินการตั้งแต่วันที่ 29 มกราคม 2553 – 19 มีนาคม 2553 ณ บริเวณหน้าที่ทำการผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 15 ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการดังต่อไปนี้

3.1 ขั้นตอนการค้นพบสถานการณ์จริง ดำเนินการจัดกิจกรรมในสัปดาห์แรก มีวัตถุประสงค์เพื่อให้กลุ่มเสี่ยงโรคเบาหวานมีความเข้าใจเป้าหมายและวิธีการเรียนรู้ร่วมกัน การค้นพบและทราบถึงภาวะน้ำหนักตัวเกินและอ้วนของตนเองเป็นสาเหตุที่ทำให้ป่วยด้วยโรคเบาหวานได้ในอนาคต และเพื่อให้มีความรู้ ความเชื่อเกี่ยวกับโรคเบาหวานที่ถูกต้อง โดยจัดกิจกรรมสร้างสัมพันธภาพ การรับรู้ และความตระหนัก

3.2 ขั้นตอนการสะท้อนคิดอย่างมีวิจารณญาณ ขั้นตอนนี้เป็นการดำเนินการในสัปดาห์ที่ 2 มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยให้กลุ่มเสี่ยงโรคเบาหวานเกิดทักษะในการทำความเข้าใจปัญหา สาเหตุที่ทำให้ตนเองมีน้ำหนักตัวเกินและอ้วน มีการพิจารณาแสวงหาทางเลือก ทำให้สามารถตัดสินใจเลือกวิถีปฏิบัติที่เหมาะสมได้ โดยการประเมินความรู้ ความเข้าใจและการวิเคราะห์เกี่ยวกับการบริโภคอาหารและการออกกำลังกาย

3.3 ขั้นตอนการตัดสินใจเลือกปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสม ขั้นตอนนี้เป็นการดำเนินการในสัปดาห์ที่ 3 มีวัตถุประสงค์เพื่อร่วมกันค้นหาทางเลือก ส่งเสริมให้เกิดการตัดสินใจเลือกปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสมกับตนเอง ซึ่งรายละเอียดการจัดดำเนินการ คือการเล่าประสบการณ์จากผู้ป่วย

เบาหวาน การตัดสินใจเลือกวิธีปฏิบัติด้านการบริโภคอาหารและการตัดสินใจเลือกวิธีปฏิบัติด้านการออกกำลังกาย

3.4 ขั้นตอนการคงไว้ซึ่งการปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ ได้แบ่งการจัดกิจกรรมเป็น 2 ครั้ง คือ หลังจากจัดกิจกรรมตามกระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจ 2 สัปดาห์ และหลังจากจัดกิจกรรมตามกระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจ 4 สัปดาห์ มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินและตรวจสอบการปฏิบัติตน โดยให้กลุ่มเสี่ยงโรคเบาหวานผลัดกันเล่าประสบการณ์การปฏิบัติตน ทั้งการบริโภคอาหารและการออกกำลังกาย

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นให้สอดคล้องกับระเบียบวิธีวิจัยในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย

4.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

4.1.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ คือ แบบทดสอบความรู้และความเชื่อโรคเบาหวานของกลุ่มเสี่ยง ผู้วิจัยได้สร้างข้อคำถามจากการศึกษาเอกสารและผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และการรับรู้ข้อมูลข่าวสารโรคเบาหวาน จำนวน 7 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับความรู้โรคเบาหวานลักษณะคำถาม แต่ละข้อ มี 2 ตัวเลือก คือ ใช่ และไม่ใช่ มีจำนวน 18 ข้อ

ข้อคำถามเชิงบวก มีจำนวน 11 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 1, 2, 3, 5, 6, 7, 8, 12, 13, 16 และ 17

ข้อคำถามเชิงลบ มีจำนวน 7 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 4, 9, 10, 11, 14, 15 และ 18 ซึ่งมี

เกณฑ์ในการให้คะแนน ดังนี้

การให้คะแนนความรู้

ตอบถูก	ให้	1	คะแนน
ตอบผิด	ให้	0	คะแนน

ตอนที่ 3 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับความเชื่อเกี่ยวกับโรคเบาหวาน ลักษณะคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แต่ละข้อมี 3 ตัวเลือก คือ เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย มีจำนวน 11 ข้อ ซึ่งมีเกณฑ์ในการให้คะแนนดังนี้

ข้อความเชิงบวก มีจำนวน 6 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 3, 4, 5, 7, 9 และ 11

เห็นด้วย ให้ 1 คะแนน = ความเชื่อถูก

ไม่เห็นด้วย, ไม่แน่ใจ ให้ 0 คะแนน = ความเชื่อผิด

ข้อความเชิงลบ มีจำนวน 5 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 1, 2, 6, 8 และ 10

เห็นด้วย, ไม่แน่ใจ ให้ 0 คะแนน = ความเชื่อผิด

ไม่เห็นด้วย ให้ 1 คะแนน = ความเชื่อถูก

4.1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่

- 1) แนวคำถามสนทนากลุ่ม กำหนดประเด็นหรือข้อคำถามตามกรอบแนวคิด กระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจของกิบสัน (Gibson, 1995) และ กระบวนการวิจัยปฏิบัติการของเลวิน (Lewin, 1946) เพื่อค้นหาวิธีการป้องกันโรคเบาหวานของกลุ่ม
- 2) สมุดประจำตัวของกลุ่มเสี่ยงโรคเบาหวาน เป็นสมุดที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง ใช้สำหรับบันทึกการปฏิบัติตนของกลุ่มเสี่ยงในระหว่างการดำเนินกิจกรรมเป็นระยะเวลา 4 สัปดาห์ โดยมีรายละเอียดการบันทึกในประเด็นกิจกรรมการควบคุมอาหาร การออกกำลังกาย ส่วนสูงและ น้ำหนักตัว ซึ่งผู้วิจัยนำมาคำนวณค่าดัชนีมวลกาย
- 3) กล้องถ่ายรูป ใช้บันทึกภาพกิจกรรมต่าง ๆ ขณะดำเนินการศึกษาวิจัย
- 4) เครื่องบันทึกเสียง ผู้วิจัยได้ขออนุญาตจากกลุ่มเสี่ยงและผู้เกี่ยวข้องในการบันทึกเสียงขณะวิจัย เพื่อเป็นการเตือนความจำให้แก่ผู้วิจัย
- 5) สมุดบันทึกข้อมูลภาคสนาม สำหรับใช้บันทึกรายละเอียดจากการสังเกต การเข้าร่วมกิจกรรมและอื่น ๆ ตลอดระยะเวลาการวิจัย เพื่อตรวจสอบความตรงของข้อมูล

4.2 วิธีการสร้างเครื่องมือ

ในการสร้างเครื่องมือ มีการดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

4.2.1 เครื่องมือเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ คือ แบบทดสอบความรู้และแบบสอบถามความเชื่อเกี่ยวกับโรคเบาหวาน

- 1) ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาตาม วัตถุประสงค์ของการสร้างการรับรู้และจำนวนข้อ
- 2) กำหนดขอบเขตของคำถามแล้วสร้างแบบทดสอบความรู้และแบบสอบถามความเชื่อเกี่ยวกับโรคเบาหวาน
- 3) นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอคณะกรรมการผู้ควบคุมตรวจสอบความถูกต้อง และรับข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข

4) นำแบบสอบถามเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับโรคเบาหวาน และผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงของเนื้อหา โดยนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC : Item-Objective Congruency Index) ระหว่างจุดประสงค์ เนื้อหา และกิจกรรมของการเสริมสร้างพลังอำนาจ แล้วจึงคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ข้อคำถามมีค่าดัชนีความสอดคล้องน้อยกว่า 0.5 นำมาปรับปรุง และให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบอีกครั้ง เพื่อให้ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป

5) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปตรวจสอบคุณภาพ โดยนำไปทดลองใช้ (try out) กับกลุ่มเสี่ยงโรคเบาหวานบ้านหนองจูด หมู่ที่ 13 ตำบลท่าช้าง อำเภอบางก่ำ จังหวัดสงขลา จำนวน 30 คน แล้วตรวจให้คะแนนความเชื่อมั่น (Reliability) โดยแบบทดสอบความรู้ ใช้ KR_{20} (Kuder-Richardson Formula 20) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.81 และแบบสอบถามเกี่ยวกับความเชื่อโรคเบาหวานใช้สัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ของ Cronbach (1951 อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2543: 99) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.73

4.2.2 เครื่องมือเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

1) ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ เพื่อเป็นข้อมูลในการกำหนดรูปแบบข้อคำถาม และเนื้อหาที่จะถาม เพื่อนำรูปแบบคำถาม และเนื้อหาที่จะถามไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา

2) กำหนดขอบเขตของคำถาม การสร้างสมุดประจำตัวของกลุ่มเสี่ยง แนวคำถาม สทนทนากลุ่ม

3) นำเครื่องมือเก็บข้อมูลที่สร้างขึ้นเสนอคณะกรรมการผู้ควบคุมตรวจสอบความถูกต้อง และรับข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข

4) นำเครื่องมือเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่านซึ่งประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านโรคเบาหวานและผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยโดยนำข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ แล้วนำไปทดลองใช้กับกลุ่มเสี่ยงบ้านหนองจูด หมู่ที่ 13 ตำบลท่าช้าง อำเภอบางก่ำ จังหวัดสงขลา จำนวน 10 คน เพื่อประเมินความเข้าใจก่อนใช้จริง

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ผสมผสานวิธีการวิจัย โดยใช้วิจัยเชิงคุณภาพเป็นหลัก และใช้วิจัยเชิงปริมาณเป็นวิธีเสริม ซึ่งในขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลมีดังนี้

5.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ

5.1.1 ประสานงานโดยการขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ถึงผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 15 บ้านดินลาน แล้วจึงเข้าพบผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 15 บ้านดินลานเพื่อขออนุญาตจัดกิจกรรมและเก็บข้อมูลในพื้นที่ ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษาพร้อมทั้งเปิดรับสมัครผู้เข้าร่วมกิจกรรมตามคุณสมบัติที่กำหนด

5.1.2 ผู้วิจัยเข้าพบกลุ่มตัวอย่าง แนะนำตนเอง อธิบายวัตถุประสงค์ของการศึกษา อธิบายภาพรวมของกิจกรรมโดยการบรรยาย รวมทั้งขอความร่วมมือในการตอบแบบทดสอบแบบสอบถาม และชักนำนักเพื่อคำนวณดัชนีมวลกายก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการเสริมสร้างพลังอำนาจ

5.1.3 แจกแบบทดสอบ แบบสอบถามให้กลุ่มเสี่ยงโรคเบาหวานตอบคำถามด้วยตนเอง ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม รวบรวมแบบทดสอบ แบบสอบถามพร้อมทั้งตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลจนครบตามที่กำหนดแล้วนักวันเก็บข้อมูลอีกครั้งหลังเข้าร่วมกิจกรรม และดำเนินการชักนำนักเพื่อคำนวณดัชนีมวลกายก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมการเสริมสร้างพลังอำนาจ

5.1.4 แจกแบบทดสอบ แบบสอบถามให้กลุ่มเสี่ยงตอบคำถามด้วยตนเองหลังเข้าร่วมกิจกรรมการเสริมสร้างพลังอำนาจ รวบรวมแบบทดสอบ แบบสอบถามพร้อมทั้งตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลจนครบตามที่กำหนด และดำเนินการชักนำนักเพื่อคำนวณดัชนีมวลกายหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการเสริมสร้างพลังอำนาจ

5.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แนวคำถามในการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) กับกลุ่มเสี่ยงโรคเบาหวานในขั้นตอนการดำเนินการทั้ง 4 ขั้นตอน ได้แก่ การค้นพบสถานการณ์จริง การสะท้อนคิดอย่างมีวิจารณญาณ การตัดสินใจเลือกปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสม และการคงไว้ซึ่งการปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ โดยผู้วิจัยทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินการสนทนา มีผู้ช่วยวิจัยทำหน้าที่บันทึก ดูแลการบันทึกเสียงและถ่ายภาพการสนทนากลุ่ม ตลอดจนดูแลความเรียบร้อยขณะดำเนินการสนทนากลุ่มโดยไม่เข้าร่วมอยู่ในวงสนทนากลุ่ม

สำหรับการใช้กล้องถ่ายรูปนั้น มีไว้ใช้ในการช่วยเก็บรวบรวมข้อมูล ในระยะแรกก่อนดำเนินการจัดกิจกรรมการเสริมสร้างพลังอำนาจ ผู้วิจัยใช้กล้องถ่ายรูปเก็บภาพถ่ายที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางกายภาพโดยทั่วไปของหมู่บ้าน การถ่ายภาพขบวนแห่ในงานประเพณีเดือนสิบ การถ่ายภาพพิธีรับเทวดาใหม่ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้นำภาพกลับมาให้กลุ่มเสี่ยงโรคเบาหวานดู เป็นการสร้างความคุ้นเคยและให้ความเชื่อมั่น รวมทั้งการใช้เครื่องบันทึกเสียงในระหว่างการจัดกิจกรรมการเสริมสร้างพลังอำนาจนั้น ผู้วิจัยได้ขออนุญาตและได้รับอนุญาตก่อนการบันทึกเสียงทุกครั้ง

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งเป็น 2 ประเด็น ได้แก่

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) ใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for windows วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป ความรู้และความเชื่อเกี่ยวกับโรคเบาหวานก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม โดยใช้การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละและเปรียบเทียบความรู้ ความเชื่อโรคเบาหวาน และดัชนีมวลกายของกลุ่มเสี่ยงก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม โดยใช้การทดสอบ Paired Samples t test หลังการทดสอบการกระจายข้อมูลของกลุ่มเสี่ยง โดยใช้สถิติ Komogorov Sminov one sample test พบว่าเป็นการแจกแจงแบบโค้งปกติ

6.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Analysis) มีขั้นตอนคือ ถอดข้อมูลที่ได้จากเครื่องบันทึกเสียงจากดำเนินการจัดกิจกรรมการเสริมสร้างพลังอำนาจ มาแยกเป็นหมวดหมู่ต่าง ๆ ตามประเด็นที่กำหนดไว้อย่างเป็นระบบรวมทั้งนำรูปภาพจากการบันทึกด้วยกล้องถ่ายรูปเพื่อประกอบการวิเคราะห์ข้อมูล การแยกประเภทข้อมูล ตีความ วิเคราะห์ และสรุปเนื้อหา

